

Bijlage 2 Consultatiedocument richting HG-arrangementen

Aanleiding HG-arrangement

In het huidige Wmo-arrangementenmodel is de ervaring dat de ondersteuningsarrangementen onvoldoende antwoord bieden in casuïstiek huiselijk geweld. In 2019 is om deze reden de motie 'Wmo-arrangement huiselijk geweld' aangenomen, waarop is gereageerd dat dit wordt meegenomen in de nieuwe inkoop Wmo. In het rapport 'Complexe problemen vragen onorthodoxe oplossingen' van het Verwey-Jonker Instituut is de noodzaak van een dergelijk arrangement bevestigd¹. Gesteld wordt dat er een arrangement ontbreekt waarbinnen een systeemaanpak past en de financiering is ontschot. Naar aanleiding van dit onderzoek is Rotterdam in 2020 een verbetertraject gestart op de keten Huiselijk Geweld (HG). Voorafgaand is met de stuurgroep (gemeente en ketenpartners) van dit traject een set aan gezamenlijke waarden en leidende principes vastgesteld. Alles wat we dus in het kader van de aanpak huiselijk geweld doen, moeten we toetsen aan deze waarden en principes (zie kader).

Gezamenlijke waarden:

- Veiligheid
- Holisme
- Gezamenlijkheid

Leidende principes:

- De leefwereld is leidend, de systeemwereld faciliterend.
- Gezinsstelsel staat centraal.
- Eerst directe veiligheid, dan stabiele veiligheid gevolgd door duurzaam herstel.
- Acteren met gepaste snelheid en urgentie.
- Vertrouwen op de deskundigheid en expertise van onze professionals en geef hen de ruimte die te benutten.

'Professionele eigenzinnigheid' is tot slot een leidend principe dat als rode draad overal doorheen loopt. Hiermee wordt bedoeld dat professionals (op alle niveaus) de ruimte moeten krijgen om te doen wat nodig is. Ook als dat afwijkt van regels en procedures.

Het wijkteam staat aan de basis van de aanpak van huiselijk geweld. Indien het wijkteam beoordeelt dat langdurige en meer specifieke inzet nodig is in een casus, dan dient er een passend geïndiceerd arrangement te zijn waarin integraal kan worden gewerkt met het hele systeem. Dit is in de vorm van een HG-arrangement waarin veiligheid en gezinsdynamiek centraal staan én kan worden gewerkt aan traumabegeleiding.

De aanbestedingen voor de Wmo-maatwerkarrangementen zijn in mei 2021 gepubliceerd. Naast een zelfstandige aanbesteding voor huiselijk geweldarrangementen, bereidt de gemeente ook een aanbesteding voor gezinsarrangementen voor. De gezinsarrangementen worden aanvullend ingezet op Wmo-maatwerkondersteuning en richten zich op opvoedondersteuning, kindgerichte hulp en systeemgericht werken. Binnen de huiselijk geweldarrangementen staat de veiligheid van gezinsleden centraal en wordt ingezet op een combinatie van Wmo-

¹ <https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/complexe-problemen-vragen-onorthodoxe-oplossingen-rotterdamse-aanpak-huiselijk-geweld/>

maatwerkondersteuning en jeugdhulp. Naast hulp bij het herstellen en bestendigen van de veiligheid binnen het gezin kunnen ook andere specifieke elementen onderdeel uitmaken van een huiselijk geweldarrangement. Het gaat dan om traumabegeleiding en hulp aan slachtoffers en plegers.

Definitie Huiselijk geweld

Huiselijk geweld, waaronder kindermishandeling, seksueel geweld, schadelijke traditionele praktijken en ouder(en)mishandeling, is de meest voorkomende vorm van geweld. Ieder jaar zijn er in Nederland zo'n 200.000 slachtoffers van ernstig huiselijk geweld. Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke- of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. De term huiselijk verwijst naar de relatie tussen slachtoffer en pleger bijvoorbeeld (ex-)partner, gezins- en familieleden en (huis)vrienden en niet naar de plaats waar het geweld plaatsvindt. Huiselijk geweld kan fysiek, seksueel en psychisch van aard zijn en kan in ernst en duur sterk variëren. Deze problematiek is complex, meervoudig en komt voor in alle lagen van de bevolking. Bij huiselijk geweld kan het jarenlang duren voordat betrokkenen uit de cirkel van geweld durven stappen. Er heerst veel stilte omheen, door schaamte, maar ook door angst voor meer problemen.

Kindermishandeling en seksueel geweld zijn onderdeel van huiselijk geweld wanneer er sprake is van een huiselijke/familiaire relatie tussen slachtoffer en pleger. Daarnaast kan deze vorm van geweld voorkomen buiten de huiselijke kring, bijvoorbeeld op school. Deze situaties vragen een strafrechtelijke aanpak.

Eisen HG-arrangement

De HG-ondersteuning moet voldoen aan de volgende eisen:

1. De hulp richt zich allereerst op het snel bieden van bescherming en veiligheid.
2. Er wordt door één aangewezen partij regie gevoerd op hulpverlening aan het hele gezin. Deze partij is gericht op het in de gaten houden of de hulp die geboden wordt werkt (blijft het veilig?) en of dat er meer (of minder) of iets anders nodig is.
3. De hulpverleners betrekken (niet verwijzen) andere relevante organisaties uit zowel het domein zorg als veiligheid in het hulptraject. Dit maakt expliciet onderdeel uit van de ondersteuning.
4. Daarnaast richt de hulp zich op de dynamiek in de relatie en gezinsgerichte hulp met als doel het geweldspatroon te doorbreken.
5. Daarnaast richt de hulp zich op de impact van traumatische ervaringen verwerken en herstel bevorderen.
6. De hulp is gericht op het hele gezin(systeem): zowel individuele hulp aan alle gezinsleden (volwassen én jeugdigen) als gezamenlijke hulp.
7. De hulp die wordt ingezet is altijd maatwerk: wat is er nodig op dat moment. De vorm van hulp kan worden aangepast als de situatie verandert.
8. De hulpverleners hebben gedegen kennis van huiselijk geweld en zijn in staat en gekwalificeerd zich te richten op alle leden van het gezin.
9. Daarnaast is er ook voldoende specialistisch hulpaanbod dat ingezet kan worden op het individu (zowel slachtoffer als pleger en getuigen) voor die gevallen dat een systeemaanpak niet mogelijk is.

Doelen HG-arrangement

Het doel van het HG-arrangement is het snel kunnen bieden van passende en effectieve hulp aan alle leden van het gezin. In het huiselijk geweldarrangement wordt een combinatie gevormd van Jeugdhulp en Wmo-maatwerkondersteuning, zodat een zorgaanbieder het hele gezin kan helpen. Centraal staat de veiligheid van de gezinsleden. Naast hulp bij het herstellen en bestendigen van de veiligheid binnen het gezin kunnen ook andere specifieke elementen onderdeel uitmaken van een huiselijk geweldarrangement, zoals slachtoffer- en plegerhulp.

Binnen het HG-arrangement wordt zowel Wmo als Jeugdhulp geboden binnen één arrangement. Naast de Wmo-onderdelen (zie ter illustratie bijlage 3)², willen we hierbij inzetten op de volgende onderdelen:

1. Slachtofferhulp (volwassenen)

- Het slachtoffer ervaart veiligheid en voelt zich niet (meer) bedreigd;
- Er is vermindering van trauma-gerelateerde klachten als gevolg van het huiselijk geweld;
- Het slachtoffer heeft aandacht voor het versterken van zijn/haar positie op bijvoorbeeld sociaal en/of financieel gebied;
- Het slachtoffer heeft inzicht in zijn/haar bijdrage aan escalatie van problemen/geweld;
- Het slachtoffer heeft aandacht voor de intergenerationele overdracht van relationeel geweld;
- Indien nodig wordt via de Zvw GGZ-hulp ingezet.

2. Plegerhulp (volwassenen)

- De pleger heeft inzicht in zijn/haar bijdrage aan escalatie van problemen/geweld
- De pleger onderkent schade als gevolg van eigen agressie aan huidige partner, partnerrelatie en kinderen en neemt verantwoordelijkheid voor dit gedrag;
- Er is een vermindering van controlerend gedrag, of machtsmisbruik;
- Er is aandacht voor de intergenerationele overdracht van relationeel geweld;
- Er is vermindering voor trauma gerelateerde klachten in relatie tot geweld;
- Indien nodig wordt via de Zvw GGZ-hulp ingezet.

3. Gezinsdynamiek/systeemgerichte hulp (indien geen intieme terreur)

- Meningsverschillen en conflicten tussen de partners/ouders/verzorgers onderling worden opgelost en besproken zonder de eventuele kinderen daarbij te betrekken, te belasten;
- Ouders/verzorgers hebben inzicht in gevolgen voor de kinderen;
- Partners/ouders/verzorgers gaan op een respectvolle manier met elkaar om;
- De communicatie binnen het gezin is positief en ondersteunend naar elkaar;
- De samenwerking van (ex-)partner(s) en opvoeder(s) verloopt positief;
- Er sprake is van een positieve interactie tussen ouders en kinderen;
- Partners/ouders/verzorgers hebben een positief relatiepatroon gecreëerd waarbij rekening wordt gehouden met elkaars kwetsbaarheden en behoeften;
- Ouders/verzorgers begrenzen probleemgedrag kinderen op adequate wijze;

² Bijlage 3 betreft de resultatengids "Opdracht Wmo-arrangementen voor de Cliëntgroepen (O)GGZ en/of VB semimuraal en intramuraal", gepubliceerd 20 mei 2021.

- Ouders/verzorgers onderkennen de hechtingsbehoeften van hun kinderen en stemmen hier op af;
- Kinderen ervaren dat zij met hun ervaringen (zowel positief als negatief) terecht kunnen bij hun ouder/verzorger (observatie door hulpverleners);
- Het geweld van ouders/verzorgers naar kind(eren) is gestopt (en andersom);
- Het geweld tussen partners/ouders/verzorgers is gestopt.

4. Opvoedondersteuning

- Ouders/verzorgers kunnen zorgdragen voor een veilige woon- en opgroeiomgeving;
- Ouders/verzorgers kunnen zorgdragen voor een gezonde en veilige zwangerschap en de voorbereiding op het aanstaande ouderschap;
- Ouders/verzorgers zijn in staat zorg te dragen voor de lichamelijke verzorging van het kind (wassen/aankleden/medische zorg) d.m.v. aansturing of overname van taken;
- Ouders/verzorgers zijn zich bewust van een gezond leefpatroon (gezonde voeding, lichaamsbeweging) en stimuleren dit;
- Ouders/verzorgers zijn in staat structuur aan te brengen in het leven van een kind, zijn in staat duidelijke regels en grenzen aan te geven richting het kind en hierin consequent te zijn;
- Ouders/verzorgers kunnen voldoende inspelen op de behoefte van het kind én affectie en aandacht richting het kind geven;
- Ouders/verzorgers stimuleren de sociale interactie met leeftijdsgenoten en de ontwikkeling van hun kind;
- Ouders/verzorgers beschermen hun kind tegen ongewenste invloeden (getuige huiselijk geweld, verkeerde vrienden);
- Ouders/verzorgers dragen er zorg voor dat hun kind tijdig naar school gaat en betrokken is bij school en schoolse taken (o.a. huiswerk);
- Ouders/verzorgers zijn in staat veilige opvangmogelijkheden voor het kind te organiseren;
- Ouders/verzorgers kunnen tijdig ondersteuning vragen als er problemen ontstaan in de opvoeding.

5. Kindgerichte hulp³

- De professional geeft thuisbegeleiding op het gebied van psychosociale problematiek (emotionele, gedrags- en/of sociale problemen);
- De professional voert kortdurende interventies uit;
- Er vindt screening op trauma plaats en kinderen hebben geen last meer van traumagerelateerde klachten als gevolg van het (recente) huiselijk geweld;
- Indien aanvullende zorg/behandeling voor de kinderen is aangewezen buiten het HG-arrangement, draagt de professional zorg voor het tot stand komen van deze (jeugd)hulp.

6. Casusregie

- De professional voert de casusregie uit.
- Afstemmen met het veiligheidsdomein is hierbij essentieel.

³ Jeugdhulp is er voor kinderen en jongeren tussen de 0 en 18 jaar. Soms is er verlengde jeugdhulp mogelijk, voor jongeren tot 23 jaar. In principe stopt de jeugdhulp als de jeugdige 18 jaar wordt. Vanaf die leeftijd kan iemand zorg en ondersteuning krijgen vanuit andere wetten, zoals Wmo, de Zorgverzekeringswet of de Wlz. Soms kan jeugdhulp voor 18 jaar en ouder verstandig zijn. Dan kan de gemeente besluiten tot verlengde jeugdhulp. Bijvoorbeeld als nog hulp nodig is en die hulp niet vanuit een andere wet kan worden geleverd. Of omdat de behandeling nog doorloopt. Dan kan de gemeente jeugdhulp toekennen aan een persoon ouder dan 18 jaar. Dit kan omdat in de Jeugdwet onder de definitie van 'jeugdige' ook iemand van 18 tot 23 jaar kan vallen.

Resultaatgebieden

Voor het HG-arrangement worden de resultaatgebieden en de daaraan gekoppelde tarieven nader uitgewerkt. Dit geldt ook voor de eisen die we stellen aan uitvoerende professionals en aan de dienstverlening. We denken hierbij aan een personele mix van mbo, hbo en wo. We gaan uit van maatwerk per gezin; niet alle onderdelen hoeven standaard geïndiceerd te worden.

Jeugdhulp

- Resultaatgebied 1: Sociaal en persoonlijk functioneren
- Resultaatgebied 3: Opvoedondersteuning

Wmo-maatwerkondersteuning

- Resultaatgebied 1: Sociaal en persoonlijk functioneren
- Resultaatgebied 2. Toeleiding naar schulddienstverlening
- Resultaatgebied 3. Dagbesteding
- Resultaatgebied 4. Ondersteuning bij zelfzorg en gezondheid
- Resultaatgebied 5. Semimurale ondersteuning
- Resultaatgebied 6. Intramurale ondersteuning
- Resultaatgebied 7. Nachtelijke ondersteuning
- Resultaatgebied 8. Verblijf
- Resultaatgebied 9. Schoon en leefbaar

Huiselijk geweld

- Resultaatgebied 1: Duurzame Veiligheid
 - Bewerkstelligen van inzicht in zijn/haar bijdrage aan escalatie van problemen/geweld
 - Bewerkstelligen van gedragsverandering
 - Bewerkstelligen van inzicht in gevolgen voor andere gezinsleden
- Resultaatgebied 2: Herstel
 - Verminderen van trauma gerelateerde klachten in relatie tot geweld
 - Vergroten empowerment
 - Vergroten toekomstperspectief
- Resultaatgebied 3: Systeemdynamiek
 - Vergroten van inzicht in patronen en relatiedynamiek
 - Doorbreken van terugkerende patronen die leiden tot huiselijk geweld
 - Vergroten van inzicht in de gevolgen en impact van het geweld op de kinderen;

Percelen

Vanuit de gemeente Rotterdam wordt gewerkt aan samengestelde pakketten van bovenstaande resultaatgebieden. Voor de perceelindeling denken we hierbij aan de intramurale, semimurale en extramurale ondersteuning.

- Intramurale ondersteuning is bedoeld voor cliënten / gezinnen met huiselijk geweld die vanwege veiligheid tijdelijk niet in staat zijn om zelfstandig te wonen.
- Semimurale ondersteuning is bedoeld voor cliënten / gezinnen huiselijk geweld die 24 uur ondersteuning en toezicht in de nabijheid nodig hebben bij het zelfstandig wonen in het kader van veiligheid.
- Extramurale ondersteuning wordt verleend in de thuish situatie van de cliënten / gezinnen huiselijk geweld of ambulant (zie ter illustratie bijlage 3).